

"Sa'd ve Seyyid, top gibi küreyi ellerinde tutmuşlar her tarafına temaşa ediyorlar." ifadesini nasıl anlamalıyız?

"Senin munsif olan zihnine malûmdur ki: Küreviyet-i arz ve yerin yuvarlaklığına muhakkikîn-i İslâm -eğerçi ittifak-ı sükûtîyle olsa-ittifak etmişlerdir. Eğer bir şübhen varsa, '*Makasid*' ve '*Mevakif*'a git; maksada vukuf ve ittila' peyda edeceksin ve göreceksin; Sa'd ve Seyyid, top gibi küreyi ellerinde tutmuşlar, her tarafına temaşa ediyorlar." (1)

Burada asıl anlatılmak istenen konu, dünyanın yuvarlaklığını literatürde geçen bilim adamları daha keşfetmeden önce İslam alimlerince bilindiğidir. Bunun en bariz delili ise İslam alimlerinin eserlerindeki işaret ve ifadelerdir.

O dönemde İslam toplumu her yönü ile parlak ve medeni bir hayat üzerinde idi. İnsanlık adına terakki ve gelişmelerin bir çoğu İslam aydınları tarafından gerçekleştiriliyordu. Batı toplumu ise gayet derecede geri kalmış, ilkel bir toplum mahiyetinde idi. Kilisenin bağınaz fikirleri, dinin dogmatik düşünceleri topluma hakimdi. Papazların fikirlerine karşı fikir beyan eden bilim adamları derhal idam edilirdi. Kilisenin bu bağınaz hükümranlılığı, batı toplumunu yüzlerce yıl karanlık çağlar içinde bırakmıştır. **Dünya yuvarlak** dediği için kilise tarafından ölümlerle cezalandırılan ve daha sonra özür dilediği için ölene kadar ev hapsinde tutulan **Galileo** buna en güzel örnektir.

Aynı dönemde İslam toplumu ise her konuda zirveye çıkmış, bütün aydınlanmaların doruğunda idi. Batı, dünya yuvarlak dediği için aydınını idam ederken; İslam alimleri dünyanın yuvarlaklığını eserlerinde açık bir dil ile ilan ediyorlardı.

İşte Üstat sorudaki bu pasajda, bazı İslam alimlerinin isim ve eserlerinin, dünyanın yuvarlaklığını çok öncelerden bildiklerine dair misaller olarak veriyor.

Sa'd diye örnek verilen alim [Sadeddin-i Taftazani \(1322-1390\)](#)'dir. "**Makasid**" adlı eser de bu alimin eseridir. Seyyid ise, [Seyyid Şerif Cürcani Hazretleridir](#). Adudüddin el-Îcî'nin (ö. 756/1355) kelâma dair eseri olan meşhur "**Mevakif**" adlı eserin şerhi olan **Şerh-ul Mevakif** adlı eseri yazan bu zattır. Her iki alim de İslam aleminde şöhretli ve etkili ehlisünnet alimleridir.

Bu iki alim, eserlerinde çok açık olarak dünyanın yuvarlaklığını ifade ediyorlar. Üstat da bu manaya işaret için "**Sa'd ve Seyyid, top gibi küreyi ellerinde tutmuşlar,**

---

her tarafına temaşa ediyorlar.” (1) demektir.

(1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale, \(Unsuru'l-Hakikat\), On İkinci Mukaddime.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(16. Bölüm\).](#)